

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 42/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 218/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Sanna Sutter, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Mia Poutanen, Poliisihallitus
- hallinto-oikeustuomari Anna Salminen, Helsingin hallinto-oikeus
- ylitarkastaja Mikko Montin, Maahanmuuttovirasto

- ylitarkastaja Robin Harms, Vähemmistövaltuutetun toimisto
- oikeudellinen asiantuntija Susanna Mehtonen, Amnesty International, Suomen osasto ry
- toiminnanjohtaja Marjaana Laine, Pakolaisneuvonta ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusasiamies Petri Jääskeläinen
- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- korkein hallinto-oikeus
- lapsiasiavaltuutettu
- Helsingin poliisilaitos
- Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun Baltian maiden ja Pohjoismaiden aluetoimisto (UNHCR, Regional Office).

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleen laadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälisen suojelun myöntämisestä tai poistamisesta koskevista yhteisistä menettelyistä. Samalla ulkomaalaislakia tarkistettaisiin siten, että se on yhdenmukainen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälisestä suojelusta koskevan hakemuksen käsittelemisestä vastuussa olevan jäsenvaltion määrit-

tämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen kanssa.

Uudelleen laaditun direktiivin tavoitteena on varmistaa jäsenvaltioiden entistä yhdenmukaisemmat menettelyt kansainvälisen suojelun myöntämisessä ja poistamisessa. Ulkomaalaislain säännökset vastaavat pitkälti direktiivissä säädettyä, mutta lakia on tarpeen täsmentää direktiivissä edellytetyllä tavalla. Merkittävimmät ehdotetuista muutoksista liittyvät hakijan

kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan hakemukseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Ulkomaalaislakiin (301/2014) ehdotetulla muutoksella pannaan kansallisesti täytäntöön EU:n uudelleen laadittu turvapaikkamenettelydirektiivi (2013/32/EU, jäljempänä menettelydirektiivi). Menettelydirektiivi on osa yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, ja siinä säädetään kansainvälisen suojelun myöntämistä ja poistamista koskevista menettelyistä. Direktiivin uudelleen laadinnan tarkoituksena on ollut varmistaa sekä jäsenvaltioiden turvapaikkamenettelyn tehokkuus että hakijoiden oikeusturva.

Samalla ulkomaalaislakia tarkistetaan siten, että se on yhdenmukainen EU:n uudelleen laaditun vastuunmäärittämisasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013) kanssa. Asetusta on sovellettu vuoden 2014 alusta.

Suomen turvapaikkamenettely vastaa perusteellisesti hyvin uudelleen laaditun menettelydirektiivin vaatimuksia. Monet menettelydirektiiviin tehdyt muutokset eivät aiheuta lainkaan lainsäädännön muutostarpeita. Useat ulkomaalaislakiin ehdotetuista muutoksista ovat pitkälti vallitsevan soveltamiskäytännön nostamista lain tasolle. Merkittävimmät muutokset liittyvät hakijan kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan hakemukseen. Ehdotetut muutokset selkeyttävät menettelyjä ja parantavat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien oikeusturvaa.

Menettelydirektiivissä säädetään sitovasti myös turvapaikkahakemusten käsittelyajoista, mutta jäsenvaltiot ovat velvollisia saattamaan kyseiset säännökset kansallisesti voimaan vasta kesällä 2018. Niitä koskevia säännöksiä ei ehdo-

teta vielä tässä yhteydessä säädettäväksi. Muilta osin menettelydirektiivi tulee jäsenvaltioissa panna täytäntöön viimeistään 20.7.2015.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallintovaliokunta toteaa, että ulkomaalaislaki lukuisine muutoksineen on kokonaisuudessaan varsin vaikeaselkoinen. Lisäksi eduskunnassa on parhailaan käsiteltävänä useita ulkomaalaislain muutoksia, joista osa koskee tai ainakin sivuaa samoja aihealueita. Kokonaiskuvan muodostaminen lainsäädännöstä ja siihen esitettyjen muutosten vaikutuksista on siten erittäin hankalaa. Lainsäädännön selkeydellä on olennainen merkitys ulkomaalaisen oikeusturvan, mutta myös lakia soveltavan viranomaisen sekä tuomioistuimen kannalta. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että mahdollisimman pian käynnistetään ulkomaalaislain uudistaminen, jonka tavoitteena tulee olla lain selkeyttäminen ja jonka yhteydessä tulee tarkastella myös direktiivien täytäntöönpanoa ja arvioida lainsäädännön mahdollisia sisällöllisiä kehittämistarpeita.

Lisäksi valiokunta tähdentää toimivaltaisten viranomaisten ammattitaidon merkitystä. Hakemuksia käsittelevillä viranomaisilla, kuten myös esimerkiksi turvapaikkapuhuttelija suorittavilla viranomaisilla, tulee olla asiaankuuluvat tiedot sekä tehtäviään ja vastuualueitaan vastaava koulutus. Valiokunta viittaa hallituksen esityksen perusteluihin, joissa on monessa kohdin tuotu esiin koulutuksessa huomioon otettavia seikkoja.

Yksityiskohtaiset perustelut

97 b §. Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan menettelydirektiivin 18 artiklaan liittyen, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan hakijalle järjestetään tämän suostumuksella lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi.

Hallintoasioihin yleislakina sovellettavan hallintolain (434/2003) mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Myös ulkomaalaislain 7 §:ssä todetaan viranomaisen selvittämisvelvollisuus. Lisäksi turvapaikkaohjeessa korostetaan turvapaikkatutkinnan keskeistä merkitystä turvapaikka-asian ratkaisemisen kannalta. Ohjeen mukaan viranomaisen on omasta aloitteestaan otettava huomioon ja pyrittävä selvittämään kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat. Valiokunta pitää kuitenkin ehdotettua säännöstä tarpeellisena. Ehdotetun pykälän sanamuoto myös liittyy lääkärintarkastuksen pyytämisen määritelmädirektiivin 4 artiklan mukaiseen tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointiin turvapaikka-asiassa. Lisäksi asiaa koskeva oikeuskäytäntö on otettava soveltuvin osin yksittäistapauksia ratkaistaessa huomioon. Oikeuskäytäntöä on tarpeen mukaan mahdollista esitellä tarkemmin turvapaikkaohjeessa. Valiokunta katsoo, että turvapaikkaohjetta on myös aiheellista täsmentää menettelydirektiivin 18 artiklan 3 kohtaan viitaten, että turvapaikanhakijalle tulee ilmoittaa myös mahdollisuudesta tehdä lääkärintarkastus omalla kustannuksella.

99 a §. Turvallinen kolmas maa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi turvallisen kolmannen maan käsitteestä, joka vastaa menettelydirektiivin 38 artiklaa. Turvallisen kolmannen maan käsite on voimassa olevassa laissa osa lain 99 §:ssä säädettyä turvallisen turvapaikkamaan käsitettä. Niistä ehdotetaan direktiivin mukaisesti nyt sää-

dettäväksi omina turvallisten maiden käsitteenä.

Ehdotuksen mukaan hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/1976) sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) ja noudattaa niitä (1 momentin 1 kohta).

Lisäksi valtion katsominen hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi edellyttää sitä, että hakija olisi voinut saada siellä lain 87 tai 88 §:ssä tarkoitettua taikka muuten riittävää suojelua (2 kohta). Vastaava viittaus 87 ja 88 §:ssä tarkoitettuun suojeluun sisältyy jo voimassa olevan lain 103 §:ään. Uutta sen sijaan on viittaus "muuten riittävään suojeluun". Valiokunta pitää lisäystä perusteltuna, koska turvallisessa kolmannessa maassa, joka ei ole EU:n jäsenvaltio, ei voi saada nimenomaisesti EU:n lainsäädännössä tarkoitettua toissijaista suojelua. "Muuten riittävällä suojelulla" tarkoitetaan toisin sanoen suojelua, joka vastaa sisällöltään 87 tai 88 §:ssä säädettyä, mutta jota annetaan jossakin muussa kuin EU:n jäsenvaltiossa. Ollakseen riittävää muun suojelun tulee olla tehokasta ja sitä pitää voida käytännössä myös saada.

Valiokunta korostaa pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mainintaa siitä, että sovellettaessa turvallisen kolmannen maan käsitettä ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämisen hakemuksen ratkaisemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun. Perusteluissa viitataan menettelydirektiivin 25 artiklan 6 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan valtio voidaan katsoa ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle turvalliseksi maaksi vain, jos se on alaikäisen edun mukaista.

Lapsen edun huomioon ottamisesta on säädetty lain 6 §:ssä, jonka yksityiskohtaisissa perusteluissa on käsitelty lapsen edun käsitettä. Viimeksi asiaa on kuvattu kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottoa koskevan lainsäädäntöu-

distuksen yhteydessä (HE 266/2010 vp, s. 38—41). Perustuslaki edellyttää, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lapsen edun periaate on nimenomaisesti kirjattu YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artiklaan, jonka mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimiä toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon, mitä lastensuojelulaissa (417/2007) säädetään lapsen edun arvioimisesta. Lastensuojelulain 4 § täsmentää lapsen edun arviointia ja edellyttää sellaista lasta koskevien ratkaisujen tekemistä, jolla voidaan turvata lapsen etu. Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet; 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon; 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen; 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden; 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen; 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. Valiokunta korostaa, että lapsen etu on aina yksilöllinen ja sidottu lapsen kulloiseenkin elämäntilanteeseen. Lapsen etu tulee harkita kokonaisuudessaan ottaen huomioon lapsen yksilölliset tarpeet, toivomukset ja mielipiteet.

101 §. Ilmeisen perusteeton hakemus. Pykälää esitetään muutettavaksi menettelydirektiivin ilmeistä perusteettomuutta koskevien 31 artiklan 8 kohdan ja 32 artiklan 2 kohdan perusteella. Samalla pykälän johdantolauseen kielellistä ilmaisu tarkistetaan. Lisäksi pykälän 2 kohdasta poistetaan nykyinen c alakohta, koska menettelydirektiivi ei sisällä vastaavaa perustetta. Voimassa olevasta d alakohdasta tulee sen seurauksena c alakohta.

Lakiehdotukseen sisältyvän *c alakohdan* mukaan hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä tekemällä hakemuksen maasta poistamismenettelyn käynnistyttyä pitkittämiseen perusteetta maassa oleskeluaan. Menettelydirektiivin sisältö ei ole muuttunut tältä osin verrattuna aiempaan menettelydirektiiviin, joka on ulkomaalaislaissa pantu täytäntöön. Valiokunta katsoo, että *c alakohdan* sanamuotoa on kuitenkin aiheellista tarkistaa vastaamaan paremmin direktiiviä, ja ehdottaa sen muuttamista muotoon: *"tekemällä hakemuksensa vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta"*.

198 b §. Täytäntöönpanoa koskeva hakemus eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa. Ehdotuksen mukaan hakemus täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksi antamisesta, jos päätös on tehty 95 b §:n (kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen peruuttaminen), 103 §:n (hakemuksen tutkimatta jättäminen) tai 104 §:n (nopeutetun menettelyn käyttäminen) nojalla. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää. Ehdotuksen taustalla on vastuunmäärittämisasetuksen 27 artiklan 3 kohdan *c* alakohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kansallisesti säädettävä siitä, että asianomaisella henkilöllä on mahdollisuus pyytää kohtuullisen ajan kuluessa tuomioistuinta lykkäämään siirtopäätöksen täytäntöönpanoa, kunnes hänen muutoksenhakunsa tai uudelleen käsittelyn tulos on selvillä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin näemyksiä muun muassa siitä, ettei täytäntöönpanon kieltämisen hakemiselle tulisi asettaa määräaika lainkaan tai ainakaan kaikissa tilanteissa tai että määräajan pitäisi olla pidempi. Toisaalta ehdotettua sääntelyä on pidetty parannuksena nykytilaan.

Valiokunta toteaa, että ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on yhdessä 199 §:n 4 momentin kanssa parantaa niiden kansainvälistä suojelua

hakevien oikeusturvaa, joiden hakemus joko jätetään tutkimatta tai käsitellään nopeutetussa menettelyssä ja jotka saavat käännytyspäätöksen. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan käännyttämispäätös on näissä tapauksissa täytäntöönpanokelpoinen joko heti päätöksen tiedoksi antamisen jälkeen tai kahdeksantena päivänä tiedoksiannosta. Esimerkiksi vastuunmäärittämisasiasetuksen soveltamista koskevilla tapauksilla täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on käytännössä tullut jättää heti päätöksen tiedoksi saannin jälkeen ja kaikissa tapauksissa viimeistään viikon kuluessa sen varmistamiseksi, ettei täytäntöönpanoon ryhdytä. Hallituksen esityksen mukainen seitsemän päivän määräaika ei siten käytännössä vähennä hakijan aikaa pyytää täytäntöönpanon kieltämistä, vaan eräissä tapauksissa lisää sitä. Valiokunta katsoo, että määräajoista säätäminen selkeyttää maastapoistamisen ajankohtaan ja menettelyyn liittyneitä epäselvyyksiä, joihin esityksen perusteluissakin viitataan ja joihin myös eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään kiinnittänyt huomiota. Valiokunnan näkemyksen mukaan tämä parantaa hakijoiden oikeusturvaa, viranomaistoiminnan ennakoitavuutta sekä lainsäädännön läpinäkyvyyttä.

Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan hakemuksen tekemiselle on jo käytännössä sovellettu seitsemän päivän määräaika ja että kokemukset siitä ovat olleet hyvät. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena, että määräajan tosiasiallista riittävyttä ja kohtuullisuutta seurataan lainsäädännön tultua voimaan.

Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että ehdotettu 198 b § koskee myös mahdollisuutta vaatia täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä haettaessa valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

199 §. Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaiseminen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan 198 b §:ssä tarkoitettua hakemusta koskeva päätös on tehtävä seitsemän päivän ku-

luessa. Määräaikaan sisältyy viisi arkipäivää. Ehdotuksen taustalla on vastuunmäärittämisasiasetuksen 27 artiklan 3 kohdan c alakohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kansallisesti säädettävä, että päätös siirtopäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa siten, että lykkäyspyyntöä voidaan tarkastella perusteellisesti.

Tilanteissa, joissa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään tutkimatta tai käsitellään nopeutetussa menettelyssä, päätöksen täytäntöönpano tapahtuu joko välittömästi tiedoksiannon jälkeen tai kahdeksantena päivänä sen jälkeen. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus laissa turvata käännyttävän oikeus hakea täytäntöönpanon keskeytystä tai kieltoa ja myös saada hakemukseensa ratkaisu ennen kuin hänet käännytetään.

Valiokunta viittaa lakiehdotuksen 198 b §:n yhteydessä toteamaansa ja katsoo, että määräajasta säätäminen vähentää menettelyyn liittyneitä epäselvyyksiä ja parantaa käännyttävän oikeusturvaa. Voimassa olevassa 199 §:ssä säädetään täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaisemisesta hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että 199 §:n 4 momentissa tarkoitettu määräaika asian käsittelylle koskee sekä hallinto-oikeutta että korkeinta hallinto-oikeutta.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että viikon määräaika mahdollistaa yhtäältä hakemuksen riittävän tarkastelun ja toisaalta varmistaa tehokkaan turvapaikkamenettelyn. Määräajan toimivuutta on kuitenkin syytä seurata.

201 §. Käännyttämispäätösten täytäntöönpano. Pykälässä säädetään käännyttämispäätöksen täytäntöönpanosta eri tilanteissa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan päätöstä käännyttämisestä ei panna täytäntöön 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla ennen kuin 198 b §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on ratkaistu. Muilta osin pykälään ehdotetut muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin näkemyksiä muun muassa siitä, että kansainvälistä suojelua hakeneella tulisi aina olla oikeus odottaa muutoksenhaun tulosta Suomessa, ja viitattu tehokkaiden oikeussuojakeinojen täysimääräiseen turvaamiseen.

Valiokunta toteaa, että jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi turvataan perustuslaissa. EU:n perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Ulkomaalaislain 190 §:n mukaan Maahanmuuttoviraston päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Lain 201 §:n 1 momentin mukaan päätös käännättämisestä voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, Maahanmuuttoviraston käännätyspäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Mainitun pykälän 2 ja 3 momentissa on säädetty tätä koskevista poikkeuksista. Näissäkin tapauksissa hakija voi ehdotetun 198 b §:n perusteella hakea päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä. Lain 201 §:ään ehdotetun 4 momentin mukaan käännättämisspäätöstä ei saa toimeenpanna ennen kuin 198 b §:ssä tarkoitettu hakemus on ratkaistu.

Ulkomaalaislain 201 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti valitus ei estä käännättämisspäätöksen täytäntöönpanoa, kun valituslupaa haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkein hallinto-oikeus voi hallintolainkäyttölain (586/1996) 32 §:n nojalla kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Käännättämisen täytäntöönpano voi kuitenkin

tulla ajankohtaiseksi myös vasta hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen, jolloin täytäntöönpanon kieltä koskeva vaatimus tehdään korkeimman hallinto-oikeuden valituslupakäsittelyn yhteydessä. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että 201 §:n 4 momentti koskee myös näitä tilanteita.

Hallituksen esityksen perusteluissa on arvioitu varsin yksityiskohtaisesti menettelydirektiivin 9 artiklan säännöksiä hakijan oikeudesta jäädä jäsenvaltioon odottamaan muutoksenhaun tulosta ja sitä koskevista poikkeuksista, kuten myös 46 artiklan säännöksiä oikeudesta tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin, sekä mainittujen artiklojen suhdetta Suomen lainsäädäntöön. Valiokunnan asiassa saama selvitys ei anna aiheutta arvioida esitystä toisin. Valiokunta toteaa myös, että mikäli kaikilla kansainvälistä suojelua hakeneilla olisi oikeus odottaa muutoksenhaun tulosta Suomessa, nopeutettu menettely menettäisi käytännössä kokonaan merkityksensä. Myös tutkimatta jättämismenettely menettäisi merkitystään. Valiokunnan näkemyksen mukaan esitys vastaa direktiiviä sekä pääsäännön että poikkeusten osalta.

Valiokunta toteaa pykälän olevan rakenteeltaan varsin monimutkainen. Siinä säädetään täytäntöönpanosta sekä turvapaikkamenettelyssä tehdyissä että muissa käännättämisspäätöksissä. Tämän lisäksi pykälä sisältää turvapaikkamenettelyssä tehtyjen päätösten osalta sekä pääsäännön että poikkeukset. Lisäksi tulee ottaa huomioon 198 b §:n säännös. Valiokunta on edellä yleisperusteluissa kiinnittänyt huomiota ulkomaalaislain vaikeaselkoisuuteen ja katsoo, että sääntelyä kehitettäessä on myös täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä syytä selkeyttää.

Voimaantulosäännös. Menettelydirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevan veloitteen vuoksi hallituksen esitykseen sisältyvässä lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015. Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että voimaantulon tarkka ajankohta jätetään yleisesti noudatetun käytännön mukaisesti avoimeksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi

101 § ja voimaantulosäännös muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Lakiehdotus

101 §

Ilmeisen perusteeton hakemus

Hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos:

(1 kohta kuten HE)

2) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä:

(a ja b alakohta kuten HE)

c) tekemällä hakemuksensa vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta; taikka

(3 kohta kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
vpj. Mika Kari /sd
jäs. Maarit Feldt-Ranta /sd
Satu Haapanen /vihr
Rakel Hiltunen /sd
Anne Holmlund /kok
Reijo Hongisto /ps

Risto Kalliorinne /vas
Tapani Mäkinen /kok
Mika Raatikainen /ps
Kari Tolvanen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Lasse Hautala /kesk
Antti Rantakangas /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

VASTALAUSE

Yleisperustelut

Esityksellä pannaan täytäntöön uudelleen laadittu menettelydirektiivi ja samalla tarkistetaan ulkomaalaislain säädösten yhdenmukaisuus vastuunmäärittämisasetuksen (Dublin III) kanssa. Luonnoksessa ehdotetut merkittävimmät lainmuutokset liittyvät hakijan kuulemiseen, haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin, turvallisiin maihin, uusintahakemuksiin sekä täytäntöönpanon kieltämistä koskevaan hakemukseen.

Toteamme yleisesti, että valiokunnan mietinnössä hyväksytyt hallituksen esityksen oleellimmat puutteet liittyvät siihen, että esityksessä ei ole riittävästi otettu huomioon eikä turvattu tehokkaita oikeussuojakeinoja ehdottomien palautuskieltojen noudattamisen ja keskeisten perus- ja ihmisoikeuksien, kuten lapsen edun ensisijaisuuden, turvaamiseksi. Valiokunnan kuulemisessa Vähemmistövaltuutetun, Amnesty Internationalin ja Pakolaisneuvonnan asiantuntijalausunnoissa kiinnitettiin erityistä huomiota juuri näihin esityksen epäkohtiin.

Lisäksi Pakolaisneuvonnan asiantuntijalausunnossa nostetaan esille se, että yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskevien uudelleen laadittujen EU-säädösten implementoinnissa ja myös nyt käsiteltävässä esityksessä korostuu, että direktiivien ja vastuunmäärittämisasetuksen yhteisvaikutusta ei ole riittävästi arvioitu eikä otettu huomioon. Vertailua eri direktiivien ja vastuunmäärittämisasetuksen osalta on tehty erikseen eikä aina ole osattu huomioda että esitettyjen lainkohtien tulee täyttää kaikkien direktiivien ja vastuunmäärittämisasetuksen vaatimukset.

Yksityiskohtaiset perustelut

95 a §. Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle. Dublin III -asetuksen 4 artikla (tiedonsaantioikeus) edellyttää, että kyseisessä artiklassa määritellyt ns. Dublin-menettelyyn

liittyvät tiedot tulee antaa viipymättä ja myös kirjallisesti (yhteinen tiedote ja erityinen tiedote ilman huoltajaa oleville alaikäisille). Suomen menettely ei täytä tältä osin Dublin III -asetuksen velvoitteita.

96 a §. Erityiset menettelylliset takeet. Esitämme, että lakiin lisätään erillinen lainkohta (96 a §), johon kirjataan jäsenvaltioiden velvollisuus arvioida, onko hakija erityisten menettelyllisten takeiden tarpeessa. Tällaisia takeita tarvitseville on annettava tukea, jotta he pystyvät hyötymään oikeuksistaan ja noudattamaan velvollisuuksiaan turvapaikkamenettelyn aikana. Esitämme, että haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden kohdalla ei tulisi käyttää nopeutettua eikä tutkimatta jättämismenettelyä.

Artiklassa painotetaan, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että erityisten menettelyllisten takeiden tarve otetaan huomioon myös silloin, jos se ilmenee menettelyn myöhemmässä vaiheessa (24 artiklan 4 kohta). Esimerkiksi kidutuksen tai seksuaalisen väkivallan uhrien osalta on otettava huomioon, miten kokemukset ja traumatisoitumien vaikuttavat kykyyn kertoa ja muistaa. Kaikkien turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien tulisi saada koulutusta trauman tunnistamisesta ja huomioon ottamisesta.

Menettelydirektiivin tavoitteena on parantaa ja selkeyttää haavoittuvan aseman parempaa huomioon ottamista ja tehokkaita oikeussuojakeinoja. Selkeintä olisi säätää, että silloin kun asianmukaista tukea ei voida nopeutetussa tai tutkimatta jättämismenettelyssä antaa, näitä menettelyitä ei sovelleta.

97 §. Turvapaikkatutkinta. Artiklaan 34 on lisätty velvoite suorittaa henkilökohtainen puhuttelu hakemuksen ottamisesta tutkittavaksi. Näissäkin tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että puhuttelun suorittajat saavat etukäteen tarvittavan peruskoulutuksen erityisesti kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön, unionin tur-

vapaikkasäädösten, EIT:n ja EU-tuomioistuinten ratkaisukäytännön sekä kuulemistekniikoiden osalta. Esityksessä tutkittavaksi ottamista koskeva puhuttelu ehdotetaan edelleen poliisin tai rajavartiolaitoksen hoidettavaksi, joiden osalta ei ole nykyisin varmistettu artiklassa edellytettyä asiantuntemusta ja koulutusta. Myös näiltä osin tulisi mahdollisimman pian selvittää mahdollisuus siirtää myös ensivaiheen tutkinta Maahanmuuttoviraston hoidettavaksi.

Lainkohtaa tulee muuttaa niin, että asianmukainen kuuleminen järjestetään kaikissa tilanteissa. Esityksen mukaan tutkinnan ulkopuolelle on rajattu uusintahakemukset, joissa ei ole esitetty uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Esityksessä ei ole toisaalta mitenkään huomioitu, miten turvataan sen selvittäminen, sisältääkö uusi hakemus asian ratkaisemisen kannalta uusia perusteita. Ilman asianmukaista kuulemistä ei turvata sitä, että Maahanmuuttovirastolla on asianmukaiset tiedot päätöksen tekemiselle. Lainkohtaa olisi tullut vähintään muuttaa niin, että sen 2 momenttiin lisätään, että kuuleminen tapahtuu myös 103 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa.

Kuten myös UNHCR on edellyttänyt, niin vastuunmäärittämispuhuttelu tulee suorittaa Maahanmuuttoviraston toimesta.

97 b §. Tiedon hankkiminen kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa. Vähintään lain perusteluihin tulisi kirjata viittaus määritelmädirektiivin 4.4 artiklaan sekä EIT:n ja CAT:n ratkaisukäytäntöön, mihin liittyen päätöksentekijän tulee pyytää yksilöidympää lausuntoa, mikäli asiassa esitettyä yleislääkärin lausuntoa ei pidetä riittävänä. Hakijalle tulee selkeästi esimerkiksi kirjallisella lisäselvityspyynnöllä ilmoittaa, että päätöksentekijä edellyttää kertomuksen tueksi lääkärintausunnon tai puhuttelussa tehdä selkeä merkintä pöytäkirjaan, pitääkö puhuttelija tarpeellisena toimittaa lääkärintausunnon aiempaa vainoa koskevana näyttönä.

Lainkohtaan tulee lisätä, että myös ulkomaalaislain 97 §:n mukaisessa poliisin tai rajavartiolaitoksen suorittamassa turvapaikkatutkinnassa

laaditaan pöytäkirja ja ilman huoltajaa olevan alaikäisen kuulemisessa on edustaja läsnä.

102 ja 103 §. Uusintahakemus ja hakemuksen tutkimatta jättäminen. Lain 103 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusintahakemukset, jotka eivät sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, jätettäisiin tutkimatta. Valiokunnan mietintöön sisältyvässä lakiehdotuksessa säädettäisiin, että tällaisten uusintahakemusten yhteydessä ei olisi tarpeen tehdä myöskään tutkittavaksi ottamista koskevaa puhuttelua. Jos uusintahakemus sen sijaan sisältäisi uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle, uudet perusteet selvitettäisiin turvapaikkapuhuttelussa.

Luonnoksesta ei selviä, miten selvitetään ja arvioidaan, sisältääkö uusintahakemus asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita. Esitystä tulee muuttaa niin, että asianmukainen kuuleminen turvataan myös näissä tilanteissa. Viittaamme aiemmin esitettyyn sen osalta, että viime vuosina yhä useammin myös uusintahakemustilanteissa on esitetty ja tunnustettu palautuskieltoihin ja keskeisiin ihmisoikeuksiin liittyviä perusteita.

103 ja 104 §. Tutkimatta jättäminen ja nopeutetun menettelyn käyttäminen. Esityksessä ehdotetaan, että ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämä hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä silloin, kun hakija tulee turvallisuudesta alkuperämaasta. Ehdotamme, että yksin tulleen alaikäisen hakemus tulee aina käsitellä normaalimenettelyssä. Lisäksi on otettava huomioon, että turvallinen alkuperämaa -käsitteen käyttö on pakolaisoikeudellisesti kyseenalaista.

Ulkomaalaislaissa tulee selkeästi säätää, että yksintulleeseen alaikäiseen ei tule soveltaa nopeutettuja menettelyjä eikä yksintulleeseen alaikäisen hakemusta tule jättää tutkimatta.

198 §. Täytäntöönpanoa koskeva hakemus kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa. Esityksessä ehdotetussa muodossa rajoitetaan perusteettomasti ja myös vastoin menettelydirektiivin tarkoitusta hakijan oikeutta hakea täytäntöönpanokieltoa eli oikeutta tehokkaisiin oi-

keussuojakeinoihin. Myös vastuunmäärittämisesetuksen 27 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on kansallisesti säädettävä siitä, että asianomaisella henkilöllä on mahdollisuus pyytää kohtuullisen ajan kuluessa tuomioistuinta lykkäämään siirtöpäätöksen täytäntöönpanoa, kunnes hänen muutoksenhakunsa tai uudelleen käsittelynsä lopputulos on selvillä. Hakijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus hakea täytäntöönpanokieltoa koko valitusajan ja tarvittaessa myös sen jälkeen maastapoistamispäätöstä koskevan valituksen vireillä ollessa.

Katsomme, että lainkohtaa olisi tullut olennaisesti muuttaa tai poistaa se kokonaan. Käännättämispäätöksen täytäntöönpanosta säädetään 201 §:ssä.

201 §. Käännättämispäätöksen täytäntöönpano. Ehdotamme, että tehokkaiden oikeussuojakeinojen täysimääräiseksi turvaamiseksi kansainvälistä suojelua hakeneella tulisi olla oikeus odottaa muutoksenhaun tulosta. Tämä on johdettavissa myös menettelydirektiivin 9 ja 46 artikloista. Tätä korostavat myös erityiset menettelylliset takeet ja Suomen osalta se, että haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeiden tunnistamista ei ole vielä tällä hetkellä turvattu riittävästi eikä riittävän varhaisessa vaiheessa.

Ottaen huomioon, että asiassa on kyse ehdottomien palautuskieltojen ja keskeisten ihmisoikeuksien arvioinnista, tämä oikeus tulisi ulottaa koskemaan kaikkia tilanteita, joissa täytäntöönpanokieltoa haetaan kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa.

EU:n perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetaan jokaisen, jonka unionin oikeudessa taattu- ja oikeuksia ja vapauksia (ehdoton palautuskielto 19 artiklassa, lapsen oikeudet ja etu 24 artiklassa) on loukattu, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin tuomioistuimissa. Myös perusoikeuskirjassa on turvattu oikeus turvapaikkaan (18 artikla), ehdoton palautuskielto (19 artikla) sekä lapsen oikeudet ja edun ensisijaisuus (24 artikla).

Sekä EIT että EU-tuomioistuin ovat vahvistaneet ratkaisukäytännössään, että ehdottomien palautuskieltojen loukkausriski tulee arvioida

jokaisen turvapaikkahakemuksen osalta, myös jos on kyse hakijan palauttamisesta toiseen EU-jäsenvaltioon. Tuoreimpana EIT:n suuren jaoston tuomio 4.11.2014 Tarakhel v. Sveitsi, jossa todettiin, että lapsiperheen käännyttäminen Italiaan olisi merkinnyt EIS 3 artiklan loukkausta. EIT katsoi, että Italian olisi pitänyt esittää yksilölliset takeet perheen asianmukaisesta vastaanotosta. Aiemmin EIT on tammikuussa 2011 todennut, että ehdottomat palautuskiellot estävät turvapaikanhakijan palauttamisen Kreikkaan (MSS v. Belgia ja Kreikka).

Useat käytännön tapaukset ovat osoittaneet, että tällä hetkellä maasta poistamisen täytäntöönpanoa koskevat säädökset ja menettelyt Suomessa ovat epäselviä ja vaihtelevat poliisi-piireittäin tavalla, joka vakavasti vaarantaa ehdottomien palautuskieltojen ja perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien noudattamisen. Maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä tulee hakijalle vähintään turvata kaikissa tilanteissa ja prosessin vaiheissa — myös nopeutetussa ja tutkimatta jättämismenettelyssä sekä haettaessa muutosta hallinto-oikeuden päätökseen — mahdollisuus hakea täytäntöönpanokieltoa sekä odottaa tuomioistuimen päätöstä asiassa.

Esityksessä ehdotetussa muodossa täytäntöönpantavuutta koskeva säännös muuttuu entistä vaikeaselkoisemmaksi eikä sillä poisteta tulkinvaraisuutta ja epäselviä menettelyitä. Tilanne on täysin kestävä ottaen huomioon, että on kyse ehdottomien palautuskieltojen arvioimisesta.

Lainkohdassa tulisi vähintään säätää selkeästi pääsäännöstä, että muutoksenhaku estää maasta poistamisen täytäntöönpanon. Lisäksi tulisi säätää selkeästi poikkeustilanteista ja siitä, että hakijalle on aina turvattava kohtuullinen aika hakea ja saada täytäntöönpanokielto. Lainkohtaan tulee myös kirjata, että päätöstä käännättämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on ratkaistu. Tämä tulisi ulottaa myös tilanteisiin, joissa haetaan täytäntöönpanokieltoa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Näin turvataan, että

tuomioistuimien tosiasiallisesti päättää asiasta ennen päätöksen täytäntöönpanoa.

Menettelydirektiivin 46 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sallittava hakijan jäädä alueelleen odottamaan tulosta täytäntöönpanokieltohakemukseen, jos kyse on poikkeustilanteesta, jossa muutoksenhaku ei lykkää päätöksen täytäntöönpanoa.

Myös perusoikeuskirjan 47 artikla primäärioikeuden säännöksenä tukee sitä, että poikkeussäännösten käyttö tulee mahdollistaa vain erittäin rajoitetusti ja poikkeustilanteissa.

Ehdotamme, että 201 §:n 2 ja 3 momentti yhdistetään. Lainkohtaan lisätään tarvittaessa, että

hakijalla on oltava mahdollisuus pyytää kohtuullisen ajan kuluessa hakea täytäntöönpanokieltoa. Esityksen 4 momentti, josta näin tulee säännöksen 3 momentti, kirjataan muotoon: "*Päätöstä käännättämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on ratkaistu.*"

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotus hyväksytään näin kuuluvana: (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 95, 95 a, 97, 97 a, 97 b, 99, 101—105, 147 a, 199 ja 201 §, sellaisina kuin niistä ovat 95 a § ja 97 b § laissa 432/2009, 97 § osaksi laeissa 973/2007 ja 432/2009, 97 a § laissa 749/2011, 101 ja 102 § osaksi laissa 973/2007, 105 § laissa 973/2007, 147 a § laissa 1214/2013 sekä 201 § osaksi laeissa 432/2009 ja 195/2011, sekä lisätään lakiin uusi 96 a, 99 a ja 198 b § seuraavasti:

95 §
(Kuten HaVM)

95 a §

Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle

Kansainvälistä suojelua hakevalle annetaan välittömästi hakemuksen jättämisen yhteydessä kirjallisesti tiedot turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Poliisi tai rajatarkastusviranomaisen antaa kirjallisesti tiedon hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Tiedon voi antaa vastaavalla tavalla

myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. *Ilman huoltajaa saapuvalla alaikäiselle annetaan erityinen tiedote. Tiedottamisessa noudatetaan Dublin III -asetuksen velvoitteita.*

(2 mom. kuten HaVM)

96 a §

Eriyiset menettelylliset takeet

Hakijalle, jolla on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011)

6 §:ssä tarkoitetusta haavoittuvasta asemasta johtuvia tai muuten turvapaikkamenettelyn aikana todettuja erityistarpeita, annetaan *asianmukaista* tukea sen varmistamiseksi, että hän voi hyötyä turvapaikkamenettelyyn liittyvistä oikeuksista ja noudattaa siihen liittyviä velvollisuuksia. *Jos turvapaikkamenettelyn kuluessa käy ilmeiseksi, että hakija on kohdannut lähtömaassaan kidutusta tai muuta epäinhimillistä kohtelua henkisen tai fyysisen väkivallan muodossa (haavoittuvassa asemassa oleva hakija), häneen ei noudateta nopeutettua käännyttämistä tai tutkimattajättämismenettelyä.*

97 §

Turvapaikkatutkinta

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omi-
sistaan. *Uusintahakemuksen yhteydessä selvitetään erikseen, sisältykö uusintahakemukseen asian ratkaisemisen kannalta uusia perusteita.*

Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää suullisesti 103 §:n 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitetun tutkimattajättämisen edellyttämät tiedot.

Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Poliisi voi Maahanmuuttoviraston pyynnöstä suorittaa unionin kansalaisten puhutteluja sekä tilapäisesti muiden hakijoiden puhutteluja silloin, kun hakemusten määrä on voimakkaasti lisääntynyt. Kun poliisi suorittaa puhutteluja hakemuskokouksen lisäntymisen vuoksi, Maahanmuuttovirasto ilmoittaa tästä komissiolle vähintään kerran vuodessa ja heti kun poliisin suorittamat puhuttelut eivät ole enää tarpeen. *Vastuunmäärittämispuhuttelun suorittaa aina Maahanmuuttovirasto.*

(4 mom. kuten HaVM)

97 a §
(Kuten HaVM)

97 b §

Tiedon hankinta yksittäisessä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

(1 mom. kuten HaVM)

Hakijalle järjestetään tämän suostumuksella lääkärintarkastus aiempaan vainoon tai vakavaan haittaan viittaavien seikkojen selvittämiseksi, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arvioimiseksi. *Ulkomaalaislain 97 §:n mukaisesta poliisin tai rajavartiolaitoksen suorittamasta turvapaikkatutkinnasta laaditaan pöytäkirja, ja ilman huoltajaa olevan alaikäisen kuulemisessa tulee olla läsnä alaikäisen edustaja.*

99, 99 a ja 101 §
(Kuten HaVM)

102 §

Uusintahakemus

(1 ja 2 mom. kuten HaVM)

Uusintahakemuksen johdosta suoritetaan asianmukainen kuuleminen tapauksessa esitettyjen ja tunnustettujen palautuskieltojen selvittämiseksi. (Uusi 3 mom.)

103 §

Hakemuksen tutkimatta jättäminen

(1 mom. kuten HaVM)

Yksintulleen alaikäisen hakemukseen ei sovelleta tutkimattajättämismenettelyä. (Uusi 2 mom.)

104 §

Nopeutetun menettelyn käyttäminen

(1—4 mom. kuten HaVM)

Yksintulleen alaikäisen hakemukseen ei sovelleta nopeutettua menettelyä. (Uusi 5 mom.)

105 ja 147 a §
(Kuten HaVM)

198 b §

Täytäntöönpanoa koskeva hakemus eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

(1 mom. kuten HaVM)

Hakijalla on mahdollisuus hakea täytäntöönpanokieltoa koko valitusajan ja niin halutessaan myös sen jälkeen maastapoistamispäätöstä koskevan valitusajan vireillä ollessa. (Uusi 2 mom.)

199 §
(Kuten HaVM)

201 §

Käännyttämispäätösten täytäntöönpano

(Poist.) Maahanmuuttoviraston päätöstä käännyttämisestä, kun ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön en-

nen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu *(poist.)*. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus *estää täytäntöönpanon*.

Jos päätös käännyttämisestä on tehty *(poist.)*, päätös voidaan panna täytäntöön viimeistään sen jälkeen, kun *(poist.)* hakijalle on annettu tiedoksi mahdollisen muutoksenhaun tulos. Päätös, joka on tehty turvallisesta turvapaikkamaasta tulleen ulkomaalaisen käännyttämisestä 103 §:n 1 kohdan nojalla tai sellaisen ulkomaalaisen käännyttämisestä 104 §:n nojalla, jonka hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan neljäntenätoista päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Täytäntöönpanoa ennen on varmistauduttava siitä, että määräaikaan on sisältynyt vähintään kymmenen arkipäivää ja hakijalle on annettu mahdollisuus hakea kohtuullisen ajan kuluessa täytäntöönpanokieltoa.

Päätöstä käännyttämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on ratkaistu.

(4 ja 5 mom. poist.)

Voimaantulosäännös
(Kuten HaVM)

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2015

Risto Kalliorinne /vas
Satu Haapanen /vihr